CONTRIBUŢII LA STUDIUL STRUCTURILOR FONETICO-FONOLOGICE CONSONANTICE COMPUSE (ÎN BAZA MATERIALULUI LIMBILOR ROMÂNĂ ŞI ENGLEZĂ)

CONTRIBUTIONS TO STUDIES ON PHONETIC AND PHONOLOGICAL CONSONANTIC COMPOUND STRUCTURES (BASED ON THE MATERIAL FROM ROMANIAN AND ENGLISH LANGUAGES)

(Abstract)

Pronunciation (phonetics and phonology) is the most important language compartment. Speech sounds and language phonemes may be characterised by articulation (vowels and consonants) and structure (simple and compound). The system of Romanian and English compound consonantic monophonemic units is represented by affricates. These units provoke controversies among researches as far as there is no unique opinion regarding their phonetic nature and phonological status, as well as their number in this or that lanuage. In this context, the given issues are examined both theoretically and experimentally.

Keywords: phonetics, phonology, sound, phoneme, complex monophonemic unit, affricate.

Învăţarea unei limbi presupune studierea compartimentelor ei de bază: fonetico-fonologic, gramatical, lexical şi ortografic. După opinia majorităţii cercetătorilor în domeniul ştiinţelor limbajului şi ale educaţiei, latura fonetico-fonologică este de o primă importanţă. Pe de o parte, când copilul se naşte, el îşi însuşeşte mai întâi sunete ale vorbirii prin intermediul cărora devine în continuare apt să formeze cuvinte şi fraze. Pe de altă parte, fonemul este cea mai mică unitate a limbii care poate servi drept „material de construcţie”

BDD-V4237 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:29 UTC)

pentru unităţi mai complexe (grafeme, lexeme etc.) şi drept semn de distincţie între acestea, în plan sintagmatic şi paradigmatic.

Sunetele vorbirii (şi fonemele limbii) pot fi clasificate articulatoriu (vocalismul şi consonantismul) şi structural (unităţile simple şi compuse). În această ordine de idei, lucrarea de faţă este dedicată unităţilor monofonematice consonantice compuse (în continuare UMCC) în limbile română şi engleză.

UMCC, cunoscute şi ca **africate, semioclusive (mioclusive), semiconstrictive, oclusiv-constrictive (oclusiv-fricative), consoane complexe (compuse, contopite), oclusive contopite** (sau **continue**), diftongi consonantici, ridică o serie de probleme dificile la nivel fonetico-fonologic. Una dintre ele ţine de **statutul lor fonematic**. După A. Turculeţ, UMCC constituie sunete specifice, care se produc prin îmbinarea modurilor de articulaţie oclusiv şi constrictiv, ce încep cu o ocluzie şi se termină printr-o constricţie omorganică, repetând astfel în faza iniţială o oclusivă, iar în faza finală – o constrictivă; de exemplu: /ts, ʧ, pf, kx/ (Turculeţ 1999: 37). N. Corlăteanu şi Vl. Zagaevschi susţin că elementul oclusiv din cadrul africatei evită faza de exploziune, trecând într-un zgomot de fricţiune ca la fricative. Astfel, UMCC se prezintă ca o sudură, o întrepătrundere a două nuanţe fonetice: o oclusivă (dar nu o explozivă) şi o constrictivă: /ʧ/=/t+ʃ/, /ʤ/=/d+ʒ/, /ts/=/t+s/, /dz/=/d+z/ (Corlăteanu, Zagaevschi 1993:78). Această opinie este exprimată şi de E. D. Polivanov (Поливанов, 1991: 158–160) şi de alţi cercetători (cel din urmă menţionează că locul articulării celor două elemente trebuie să fie acelaşi, adăugând că, în sensul larg, africatele pot fi unite cu oclusivele într-o categorie). O. S. Akhmanova defineşte africata în felul următor: „consoana cu recursia fricativă în loc de exploziune, care, de obicei, apare ca rezultat al contopirii sunetului oclusiv cu următorul sunet constrictiv omorganic, iniţial tautosilabic” (Ахманова 1966: 61). M. Bogdan consideră că UMCC sunt un fel de sunete la articularea cărora ocluziunea nu se deschide brusc, ci treptat, gradual, terminând articularea printr-o constricţiune (Bogdan 1962: 121). Această idee este reflectată şi de Gh. Constantinescu-Dobridor (Constantinescu-Dobridor 1980: 94), D. Crystal (Crystal 1999: 8), D. Jones (Jones 1958: 535), L. V. Sčerba (Щерба 2004: 172) (cel din urmă susţine că elementul fricativ nu este decât un fel de exploziune). N. Corlăteanu este de părere că în cazul UMCC nu se poate vorbi de o succesiune consecutivă a două articulaţii una după alta, ci de o singură articulaţie a unui singur fonem, la care momentul exploziunii dispare sau este redus aproape totalmente. Aceste unităţi fonetice au un caracter monofonematic. De aceea UMCC nu pot fi considerate diftongi consonantici: e vorba, de fapt, de contopirea într-un singur fonem a două nuanţe articulatorice (Corlăteanu 1978 :91). D. Jones, considerând africatele, după cum s-a menţionat, ca un fel de oclusive şi recunoscând implicit caracterul lor monofonematic, admite o separare relativă a organelor articulatorii care creează efectul auditiv al caracteristicii omorganice (Jones 1969: 535). În concepţia lui A. A. Reformatski, UMCC sunt nişte sunete a căror ocluzie se deschide pentru trecerea aerului ca la fricative, dar brusc, şi nu lung, ca

BDD-V4237 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:29 UTC)

la acestea (Реформатский 2005: 173). A. Tătaru clasifică africatele drept combinări de gradul III (foarte strânse, presupunându-se că într-o secvenţă de două sunete există o asemenea combinare profundă, încât caracteristicile individuale se întrepătrund, formând o nouă unitate, care poartă amprenta ambelor sunete), opunându-le celor de gradele I (laxe, de exemplu: /kl, gl, pl/) şi II (strânse, de exemplu: /ng, tm/) (Tătaru 1997: 66), iar A. Evdoşenco susţine că UMCC sunt consoane **semiînchise**, opunându-le celor închise (oclusive), **semideschise** (fricative propriu-zise) şi **deschise** (laterale) şi, de asemenea, afirmă că „africatele au comun cu oclusivele implozia (element distinctiv: explozia), iar cu fricativele – destinderea (element distinctiv: ocluziunea)" (Evdoşenco 1962: 37). L. R. Zinder pledează, de asemenea, pentru statutul fonetico-fonematic aparte al africatelor, opunându-le oclusivelor (Зиндер 1956: 91). L. G. Skalozub susţine că L. V. Sčerba, O. I. Brok, V. A. Bogorodickij, A. I. Tomson privesc africatele ca sunete inseparabile, pe când N. V. Kruszewsky – ca îmbinări de sunete în care „spiranta" este despărţită de „explozivă" printr-o infimă porţiune de timp. L. G. Skalozub mai arată că majoritatea foneticienilor consideră că deosebirea dintre africată şi oclusivă nu constă în poziţia părţii active din faţă a limbii, ci în procesul de articulare: în literatura fonetică consoana rusească /ʧ/ (fonemul /ʤ/ nu există în rusă) se numeşte **oclusivă continuă** deosebindu-se de una simplă prin caracterul treptat şi pasiv al îndepărtării organului activ de cel pasiv în cea de-a treia fază de articulare, fapt ce creează posibilitatea apariţiei constricţiei (Скалозуб 1963: 35–40). M. I. Matusevici exprimă opinia că fonemul /ʧ/ din rusă este o africată bifocală aflată în opoziţie cu cea monofocală /ts/, evidenţiind trei faze în procesul articulatoric al ei: **1) ocluzie** – fonemul palatalizat /t/; **2) reţinerea ocluziei**; **3) constricţie** – consoana palatalizată /ʃ/ (Матусевич 1976: 144–145). Vl. Plotnic subliniază că B. Bloch şi G. L. Trager, bazându-se pe principiul simplităţii structurale şi al economiei limbii, neagă existenţa fenomenului fonetic al africatelor ca atare (Plotnic 1970: 238).

În temeiul celor expuse, observăm că problema statutului fonematic al africatelor este foarte controversată – unii foneticieni (majoritatea) le consideră unităţi monofonematice, pe când alţii susţin că ele nu sunt decât îmbinări bifonematice a două sunete consecutive.

Altă problemă, care, într-o anumită măsură, este condiţionată de cea dintâi, vizează **numărul africatelor**. Problema numărului africatelor în limba engleză, dată fiind divergenţa mare de opinii cu privire la acest subiect, necesită o atenţie deosebită. B. Bloch şi G .L. Trager, bazându-se pe principiul simplităţii structurale şi al economiei limbii, conclud că în limba engleză nu există, în genere, africate (*apud* Plotnic 1970: 238). Marea majoritate a lingviştilor, precum M. Bogdan (1962: 121–122), D. Crystal (1999: 8), V. A. Vassilyev (1970: 189–190), A. I. Smirnickij (Смирницкий 1962: 17–18), V. D. Arakin (Аракин 1989: 79), V. A. Bogorodickij (Богородицкий 1953: 97), E. D. Polivanov (Поливанов 1991: 257) şi alţii recunosc numai sunetele /ʧ, ʤ/ ca fiind africate. D. Jones la africatele menţionate adaugă şi

BDD-V4237 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:29 UTC)

continuităţile fonetice /ts, dz, tr, dr/ în categoria africatelor (Jones 1969: 146–154), dintre care W. Jassem (1951: 120–121) şi A. Tătaru (1978: 130–131) consideră secvenţele /tr, dr/ ca africate, iar succesiunilor fonetice /ts, dz/ nu le acordă statut de africate. O'Connor numeşte /tr, dr/ îmbinări de sunete; Pring, găsind o anumită asemănare a acestora cu africatele /ʧ,ʤ/, nu le include într-o clasă sau alta; I. Ward, MacCarthy, A. C. Gimson le consideră drept africate (*apud* Vassilyev 1970: 190–191). C. Gogălniceanu (1993: 26, 73–75), I. Ward şi A. C. Gimson (*apud* Tătaru 1978: 239), alături de cele şase sunete menţionate, adaugă aici /tθ, dð/ (în interpretarea celor din urmă – /tθ, dθ/ (*apud* Vassilyev 1970: 190–191). Pentru a demonstra că numai sunetele /ʧ, ʤ/ fac parte din categoria africatelor, V. A. Vassilyev propune următoarele argumente: **1) indivizibilitatea articulatorie**: fonemul se defineşte drept cea mai mică unitate indivizibilă a limbii. Africata reală este un sunet compus, dar inseparabil articulatoriu: trecerea de la elementul oclusiv la cel constrictiv este atât de graduală încât practic e imposibil să se determine limita elementelor ei constitutive. Diferenţa se sesizează la rostirea cuvintelor româneşti *băţ*, *şveţ* cu africata adevărată /ts/ şi a celor engleze *bets*, *sweats*; **2) indivizibilitatea morfonologică**: fonemul formează un morfem sau îi aparţine complet, nu se admite apartenenţa elementelor lui la morfeme diferite, ca în cazuri de felul *bets*, *sweats* (Vassilyev 1970: 190–191). Un loc aparte în fonetica limbii engleze îl ocupă problematica secvenţei /ts/. A. Tătaru, de asemenea, consideră secvenţa /t+s/ din engleză ca o îmbinare bifonematică de sunete, evidenţiind că în procesul însuşirii pronunţiei româneşti vorbitorii de limba engleză nu ţin cont de faptul că în română îmbinarea de sunete /ts/ este o unitate monofonematică, ca în cazul articulării cuvintelor româneşti că *braţ*, *prinţ* etc., nu o secvenţă bifonematică, ca în engleză. Vorbitorii de limbă română, din contră, uitând de caracterul bifonematic al secvenţei engleze /t+s/ sunt predispuşi s-o pronunţe ca pe o africată monofonematică /ts/ în cuvintele englezeşti *brats*, *prints* etc., ceea ce nu corespunde pronunţării standard engleze (Tătaru 1978: 151). D. Jones arată că africata /ts/ se întâlneşte rar în engleză, numai în cuvinte de origine străină: *Tsana* /ˊ**ts**ɑ:nə/, *tsetse* /ˊ**ts**etsi/, *Tsushima* /ˊ**ts**u:ʃimə/, remarcând că în cuvântul *tsetse* primul /ts/ este africată adevărată, iar cel de-al doilea – ca în cazul cuvintelor *cats*, *curtsey*, în care ocurenţa africatei adevărate nu este atestată, dar cele două sunete se pronunţă mai mult sau mai puţin strâns unit, pe când există şi cazuri în care pronunţarea separată a elementelor /t+s/ este clară: *outset*, *outside* etc. (Jones 1969: 151–152). C. Gogălniceanu consideră că şi în cazurile de tipul *cats* /kæts/ e vorba de o africată, egală cu /ts/ iniţial din *tsetse* în ce priveşte statutul fonematic, opunând-o, de asemenea, exemplelor ca *outset*, în care se atestă secvenţa sunetelor /t+s/ ce aparţin unor morfeme diferite (Gogălniceanu 1993: 75).

În continuare, prezentăm o privire generală asupra datelor rezultate din experimentele efectuate în laboratorul de fonetică experimentală al Universităţii Naţionale „T. Şevcenko" din Kiev (29 iunie–2 iulie 2005),

BDD-V4237 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:29 UTC)

aplicându-se metodele de oscilografiere, spectrografiere şi suprimare consecutivă a segmentelor secvenţelor sonore, cea din urmă fiind propusă de cercetătorul român Andrei Avram, şi presupunând şi analiza sonorităţii în cazul consoanelor sonore. La experimente au participat patru subiecţi/informatori, câte doi pentru fiecare limbă. Cerinţele regulamentare ştiinţifice în privinţa subiecţilor au fost respectate de noi conform indicaţiilor reputaţilor foneticieni experimentalişti I. Stan, G. Gogin, V. A. Artiomov, L. G. Skalozub. Obţinerea şi prelucrarea oscilogramelor şi spectrogramelor a fost efectuată cu ajutorul programei de calculator *Praat* în cadrul laboratorului menţionat mai sus. Au fost segmentate şi prelucrate 38 de oscilograme şi 38 de spectrograme. Drept materiale ne-au servit înregistrările în calculator prin intermediul programei *Praat*. Materialul faptic, supus experimentelor, îl constituie cuvintele: *bici*, *brici*, *cioc*, *cea*, *ce-am*; *dragi*, *gip*; *ţoi*, *oţel*, *bălţi*, *băţ, puţ* (în română), *beach*, *breach*, *chalk*, *char*, *charm* (în engleză) şi, în contrast *bici – beach*, *brici – breach*, *cioc – chalk*, *cea – char*, *ce-am – charm*; *dragi – drudge*, *gip – gip* (în română şi engleză); africatele /ʧ, ʤ, ts/ (în română) şi /ʧ, ʤ / (în engleză), înregistrate la oscilograful şi la spectrograful electronic în 2005, 24 silabe şi sunete segmentate şi analizate, 99 cuvinte separate şi 52 în fraze (în română şi engleză).

Ca rezultat, am stabilit că valoarea africatei /ʧ/ la nivelul intensităţii în engleză este mai mică decât în română, la nivelul frecvenţei şi al primilor patru formanţi – **mai mare**, ceea ce este identic pentru toate perechile de cuvinte amintite. Totuşi, la nivelul duratei, valoarea africatei în cauză este mai mică în engleză decât în română, ceea ce este identic pentru cea de-a doua şi cea de-a treia pereche şi se deosebeşte de cazul primei şi al celei de-a patra perechi, unde situaţia este inversă. În afară de aceasta, spre deosebire de primele patru perechi de cuvinte, valoarea celui de-al cincilea formant este mai mică în engleză decât în română. Tonul de bază (general, minim, maxim) nu este determinat, ceea ce este asemănător situaţiei din toate perechile precedente, în afară de cea de-a treia, unde, după cum s-a menţionat, în cazul cuvântului românesc *cioc*, tonul de bază a fost determinat. Cea mai mică diferenţă dintre valorile parametrilor africatei /ʧ/ în română şi engleză (indiferent de direcţia acestora) se atestă la nivelul duratei, iar cea mai mare – la nivelul frecvenţei. Atât în română, cât şi în engleză, energia sonoră este concentrată în zona frecvenţelor înalte şi caracterizată prin uniformitatea relativă a repartizării, limita dintre elementele oclusiv şi africata propriu-zisă asemănându-se cu cea dintre ocluzia şi implozia unei consoane oclusive. Audiind 0,024 sec. de la începutul secvenţei sonore, auzim un sunet neclar, asemănător cu /t/ în română (la amândoi subiecţii) şi în engleză (subiectul I). În cazul subiectului II, în engleză auzim un sunet intermediar între /t/ şi /ʧ/. Audiind toate celelalte secvenţe, am auzit consoana /ʧ/ atât în română, cât şi în engleză. Cele examinate mai sus, ne permit să conchidem că parametrii acustici ai africatei /ʧ/ au tendinţa de a fi **mai mari în engleză decât în română**. Aceasta se explică prin faptul că în engleză sunetul

BDD-V4237 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:29 UTC)

în cauză se pronunţă cu mai multă încordare a organelor articulatorii şi cu mai multă energie decât corespondentul lui din română.

În urma examinării diapazoanelor pentru parametrii acustici ai africatei /ʧ/ în limbile română şi engleză, observăm că în cazul extremei minime şi al celei maxime valorile tuturor parametrilor, cu excepţia intensităţii (ambele extreme) şi a formanţilor trei şi patru (extrema minimă), sunt mai mari în engleză decât în română. Diapazonul cuprins (diferenţa dintre valorile extremei minime şi ale celei maxime) la nivelul duratei şi al formanţilor trei-cinci în engleză este mai mare decât în română, pe când în cazul celorlalţi parametri situaţia se prezintă invers. În toate cazurile, atât în limba română, cât şi în cea engleză energia sonoră este concentrată în zona frecvenţelor înalte şi caracterizată prin uniformitatea relativă a repartizării, limita dintre elementele oclusiv şi africata propriu-zisă asemănându-se cu cea dintre ocluzia şi implozia unei consoane oclusive. La audierea secvenţelor de 0,024 sec. atât în română, cât şi în engleză s-a auzit /t/ (rom.: cuvântul *bici*, subiectul I), nu s-a auzit niciun sunet clar (rom.: cuvintele *bici* şi *cea*, subiectul II; eng.: cuvântul *beach*, subiectul II; cuvântul *breach*, ambii subiecţi), s-a auzit un sunet neclar asemănător cu /t/ (rom.: cuvântul *brici* şi *ce-am*, ambii subiecţi; cuvintele *cioc* şi *cea*, subiectul I; eng.: cuvintele *chalk* şi *charm*, subiectul I) sau unul intermediar între /t/ şi /ʧ/ (rom.: cuvântul *cioc*, subiectul I; eng.: cuvântul *beach*, subiectul I, cuvântul *chalk* şi *charm*, subiectul II; cuvântul *char*, ambii subiecţi). La audierea celorlalte secvenţe s-a auzit /ʧ/ (cu excepţia celei de 0,069 sec. de la început în cazul cuvintelor *bici* şi *ce-am* din română, subiecţii I şi, respectiv II, şi al cuvântului *breach* din engleză, subiectul II) care în unele cazuri în română (cuvintele *bici* şi *brici*, subiectul I; cuvântul *ce-am*, subiectul II) la ultimă secvenţă (0,203 sec. şi mai puţin de la sfârşit) a fost urmat de /ʰ/. Elementul fricativ nu s-a depistat nicăieri, ceea ce confirmă caracterul monofonematic al africatei /ʧ/ atât în limba română, cât şi în cea engleză. În afară de aceasta, observăm că, în general, faza africată propriu-zisă în engleză cuprinde **o porţiune mai mare decât în română**, ceea ce este condiţionat de caracterul pur prepalatal al articulării sunetului în cauză în română şi cel prepalatal palato-alveolar – în engleză.

Ca şi în cazul africatei /ʧ/, valoarea tuturor parametrilor acustici ai africatei /ʤ/ în engleză este mai mare decât în română, cu excepţia frecvenţei şi a duratei, în cazul cărora situaţia este inversă, şi a tonului de bază (general, minim şi maxim) care nu a fost determinat. Cea mai mică diferenţă între valorile parametrilor se atestă la nivelul duratei, iar cea mai mare – la nivelul frecvenţei. Aceste date confirmă concluzia formulată mai sus că în engleză se atestă tendinţa generală a parametrilor acustici ai africatei /ʤ/ **spre ascendenţă în comparaţie cu sunetul respectiv din română**.

În temeiul celor examinate, observăm următoarele: în cadrul extremei minime la nivelul frecvenţei şi al duratei, valorile parametrilor acustici ai africatei /ʤ/ din engleză sunt mai mici decât în cazul sunetului respectiv din română.

BDD-V4237 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:29 UTC)

Diferenţa dintre valorile parametrilor la nivelul tonului de bază (general, minim şi maxim) nu se atestă (deci, este egală cu zero). La nivelul intensităţii şi al tuturor formanţilor valoarea parametrilor africatei /ʤ/ din engleză este mai mare decât cea a parametrilor respectivi ai sunetului dat din română. La extrema maximă, la nivelul tuturor parametrilor, cu excepţia frecvenţei, duratei, intensităţii şi a celui de-al cincilea formant, valorile parametrilor africatei /ʤ/ în engleză sunt mai mari decât în română. La nivelul frecvenţei, intensităţii şi al celui de-al cincilea formant, diferenţa dintre parametri nu se atestă (deci, este egală cu zero). Valoarea duratei africatei /ʤ/ în engleză este mai mică decât în română. Datele privind diapazonul cuprins în cadrul fiecărui parametru denotă că la nivelul tuturor parametrilor, cu excepţia frecvenţei şi a celui de-al cincilea formant, el este mai mare în engleză decât în română. La nivelul frecvenţei diapazonul este acelaşi, iar în cazul celui de-al cincilea formant e mai mic în engleză decât în română. Prin aceasta se confirmă concluzia de mai sus că la nivelul formanţilor 1–4 în cazul ambelor perechi de cuvinte, tendinţa africatei engleze /ʤ/ spre ascendenţă comparativ cu corelatul ei din română este stabilă, permanentă, pe când în cazul celorlalţi parametri – în funcţie de poziţia semioclusivei date în cuvânt şi de sunetele care o precedă şi urmează. De asemenea, se confirmă faptul că diferenţa minimă dintre valorile parametrilor o constatăm la nivelul frecvenţei (0 Hz), iar cea maximă, în cazul dat, se remarcă la primul formant.

Cele prezentate până aici permit să concluzionăm că, în general, parametrii acustici ai africatei /ʤ/ în engleză au tendinţa de a cuprinde un diapazon **mai mare** decât în română. Această tendinţă este stabilă la nivelul formanţilor 1–4, şi relativă – la nivelul celorlalţi parametri. În toate cazurile, atât în română, cât şi în engleză, energia sonoră este concentrată în zona frecvenţelor înalte şi caracterizată prin uniformitatea relativă a repartizării, limita dintre elementele oclusiv şi africata propriu-zisă asemănându-se cu cea dintre ocluzia şi implozia unei consoane oclusive. În baza audierii secvenţelor sonore observăm că atât în română, cât şi în engleză elementul fricativ propriu-zis nu a fost atestat, cel oclusiv a fost depistat numai în engleză, la ambii subiecţi în cuvântul *drudge* şi la subiectul I – în *gip*. În rest, atât în română, cât şi în engleză s-a auzit africata respectivă. Aceasta confirmă caracterul monofonematic şi indivizibil al africatei /ʤ/ în română şi în engleză ca sunete unitare consonantice complexe. În ce priveşte sonoritatea africatei date, în temeiul materialului examinat conchidem că în română diapazonul minim îl constituie aşa-numitul diapazon zero (situaţia în care sonoritatea africatei este condiţionată de vocala precedentă, ceea ce şi observăm în cuvântul *dragi* la ambii subiecţi), cel maxim – de la 0,069 sec. până la sfârşit (cuvântul *gip*, subiectul I). În engleză, diapazonul minim de sonoritate îl constituie valoarea de 0,024 sec. de la început (cuvântul *drudge*, ambii subiecţi), cea maximă – de la valoarea dată până la sfârşit (cuvântul *gip*, subiectul I). În poziţia iniţială de cuvânt sonoritatea africatei /ʤ/ în română are tendinţa de a depinde de vocala

BDD-V4237 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:29 UTC)

precedentă, nefiind aferentă consoanei în cauză, iar în engleză – să cuprindă numai partea iniţială a fazei oclusive. În cea finală în română sonoritatea cuprinde doar o parte a duratei totale, având tendinţa de a se opri la începutul şi la sfârşitul diapazonului pe care îl cuprinde, pe când în engleză aceasta se plasează spre sfârşit, marcând astfel cea de-a doua parte a porţiunii din durata totală. De asemenea, observăm că, la fel ca şi în cazul africatei /ʧ/, şi la africata /ʤ/ faza africată cuprinde o porţiune mai mare a duratei totale decât în română, ceea ce este condiţionat de caracterul prepalatal al articulării sunetului dat în română, şi de cel prepalatal palato-alveolar – în engleză. În afară de aceasta, mai observăm că în general, în engleză sonoritatea africatei /ʤ/ este mai puternică decât în română, ceea ce se explică prin faptul că în engleză consoana în cauză se pronunţă cu mai multă energie şi încordare a organelor de vorbire decât în română.

În cazul africatei /ts/ din limba română, observăm că parametrii acustici ai africatei /ts/ sunt şi ei condiţionaţi de poziţia în cuvânt şi de sunetele învecinate (precedente şi următoare). Cea mai mică valoare a diapazonului cuprins (diferenţa dintre extrema minimă şi cea maximă) se atestă la nivelul duratei, iar cea mai mare – la nivelul primului formant. În toate cazurile, energia sonoră este concentrată în zona frecvenţelor înalte şi se caracterizează prin uniformitatea relativă a repartizării, limita dintre elementul oclusiv şi africata propriu-zisă asemănându-se cu cea dintre ocluzia şi implozia unei consoane oclusive. În procesul audierii secvenţei sonore constatăm că în niciun caz nu a fost depistat elementul fricativ (în locul acestuia s-a auzit africata). Mai mult, la începutul secvenţei duratei elementul oclusiv s-a manifestat numai de două ori (cuvintele *ţoi* şi *băţ*, subiectul II, 0,024 sec. de la început). În alte trei cazuri, s-a perceput un sunet intermediar între /t/ şi /ts/ (cuvântul *ţoi*, subiectul I, 0,069 sec.; cuvintele *bălţi* şi *puţ*, subiectul II, 0,024 sec. de la început). În rest, pe tot parcursul duratei a fost atestată africata /ts/. Aceasta confirmă şi sublinează caracterul monofonematic al africatei /ts/ în română ca sunet consonantic complex, unitar şi indivizibil.

Bazată pe literatura lingvistică de specialitate şi pe experimentele efectuate prin aplicarea metodelor de oscilografiere, spectografiere şi de suprimare consecutivă a secvenţelor sonore, analiza parametrilor acustici ai africatelor în limbile română şi engleză evidenţiază, în mod concludent, că africatele au parametrii lor acustici specifici, demonstrând că aceste sunete compuse sunt secvenţe fonematice unitare. Spectrogramele arată procesul difuz/neclar al trecerii de la primul element la cel de-al doilea, bara atestată fiind asemănătoare cu cea dintre ocluzia şi înlăturarea ei din oclusive. Analiza dinamicii duratei ne convinge că durata totală a africatei este egală cu cea a oricărei consoane (oclusive sau fricative) în parte, pe când cea a secvenţei consecutive a sunetelor oclusiv şi fricativ este aproximativ de două ori mai mare. Suprimând consecutiv secvenţa totală a duratei, am observat absenţa clară a elementului fricativ, nu întotdeauna a fost desluşit cel oclusiv, în majoritatea cazurilor

BDD-V4237 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:29 UTC)

neclar sau intermediar între oclusivă şi africată. Sonoritatea africatei /ʤ/, singura africată sonoră atât în română, cât şi în engleză, în poziţia iniţială este mai puternică decât în cea finală. În cea dintâi sonoritatea se plasează spre partea a doua a secvenţei, pe când în cea din urmă – spre iniţială. Mai mult, în română, în poziţie finală, această trăsătură poate fi condiţionată de vocala precedentă, nefiind aferentă africatei însăşi din cauza aceasta. În general, valorile sonorităţii şi ale celorlalţi parametri acustici sunt mai mari în engleză decât în română, ceea ce se explică prin faptul că africatele engleze se pronunţă cu mai multă energie şi cu o încordare mai mare a organelor aparatului de articulaţie.

BIBLIOGRAFIE

Avram, A., 1961, *Cercetări asupra sonorităţii în limba romînă*, Bucureşti, Editura Academiei.

Bogdan, M., 1962, *Fonetica limbii engleze*, Cluj, Editura Ştiinţifică.

Babâră, N., 2003, „Pronunţarea şi ortografia engleză în contextul didacticii”, în vol. *Probleme de lingvistică generală şi romanică*, vol.II, Chişinău, CE USM, p.17–22.

Bratu, C., 1973, „Observaţii asupra africatelor **/č, ğ/** în dialectul dacoromân”, *Fonetică şi dialectologie*, VIII, p.169–181.

Constantinescu-Dobridor, Gh., 1980, *Mic dicţionar de terminologie lingvistică*, Bucureşti, Albatros.

Corlăteanu, N., 1978, *Fonetica limbii moldoveneşti literare contemporane*, Chişinău, Lumina.

Corlăteanu, N., Vladimir Zagaevschi, 1993, *Fonetica*, Chişinău, Lumina.

Crystal, David, 1999, „Affricate”, in Crystal, D., *The Penguin Dictionary of Language*, London, Penguin Books, p. 8.

Evdoşenco, Arcadie, 1962, „Cu privire la sistemul consoanelor limbii române”, *Fonetică şi dialectologie*, IV, p. 37–42.

Gheţie, I., 1969, „Evoluţia africatelor **ĉ** şi **ĝ** la fricative în Transilvania după 1700”, *Fonetică şi dialectologie*, VI, p. 43–48.

Gogălniceanu, C., 1993, *The English Phonetics and Phonology*, Iaşi, Editura „Chemarea”.

Gogin, G., 1969, *Consoanele limbii literare moldoveneşti*, Chişinău, Cartea Moldovenească.

Gogin, G., 2001, *Ortoepia*, Chişinău, Ştiinţa.

Jassem, W., 1951, *Wymowa Angielska*, Warszawa, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych.

Jones, Daniel, 1958, *English Pronouncing Dictionary*, London, J. M. Dent&Sons LTD/New-York, E. P. Dutton&Co. Inc.

Jones, Daniel, 1969, *An Outline of English Phonetics*, Cambridge, W. Heffer&Sons LTD.

BDD-V4237 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:29 UTC)

Mărdărescu, M., 1969, „Durata semioclusivelor prepalatale în limba română”, *Fonetică şi dialectologie*, VI, p. 59–70.

Mărdărescu, M., 1971, „Spectrul zgomotului de fricţiune din semioclusivele româneşti **[č]**, **[ğ]**”, *Fonetică şi dialectologie*, VII, p. 95–113.

Mărdărescu, M., 1973, „Semioclusiva prepalatală **[ʧ]**. Observaţii bazate pe sinteză”, *Fonetică şi dialectologie*, VIII, p. 121–128.

Mărdărescu-Teodorescu, M., 1975, „Semioclusivele româneşti în fonetica sintactică”, *Fonetică şi dialectologie*, IX, p. 99–112.

Mărdărescu-Teodorescu, M., 1991, „Sinteza africatelor româneşti. Observaţii pe baza testelor de audiţie”, *Fonetică şi dialectologie*, X, p.7–18.

Mărdărescu-Teodorescu, M., 1993, „Africata dentală **/ts/**. Observaţii acustice”, *Fonetică şi Dialectologie*, XII, p. 33–43.

Plotnic, Vl., 1970, „Cu privire la problema africatelor în limba engleză şi moldovenească”, în vol. *Материалы научной конференции профессорско-преподавательского состава Кишинёвского госуниверситета по итогам научно-исследовательской работы за 1970 год. Секция общ. и гум. наук*, Кишинёв: КГУ, с. 238–239.

Popovici, I., 1923, *Ortoepia şi fonetica*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”.

Rosetti, Al., 1967, *Introducere în fonetică*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică.

Rusu, Gr., 1965, „O inovaţie fonetică în subdialectul maramureşean: durificarea africatelor ĉ, ĝ”, în *Omagiu lui Alexandru Rosetti la 70 de ani*, Bucureşti, Editura Academiei, p. 793–796.

Tătaru, A., 1978, *The Pronunciation of Rumanian and English: Two Basic Contrastive Analyses*, Frankfurt/Main, Haag und Herchen.

Tătaru, A., 1997, *Limba română. Specificul pronunţării în contrast cu germana şi engleza*, Cluj-Napoca, Editura Dacia.

Turculeţ, A., 1999, *Introducere în fonetica generală şi românească*, Iaşi, Casa Editorială Demiurg.

Vasiliu, Em., 1965, „Fonemele **/ğ, ʒ/** în limba română”, în *Omagiu lui Alexandru Rosetti la 70 de ani*, Bucureşti, Editura Academiei, p. 977–978.

Vassilyev, V. A., 1970, *English Phonetics. A Theoretical Course*, Moscow, Higher School Publishing House.

Аракин, В. Д., 1989, *Сравнительная типология английского и русского языков*, Москва, Просвещение.

Артёмов, В. А., 1956, *Экспериментальная фонетика*, Москва, Изд-во литературы на иностранных языках.

Ахманова, О. С., 1966, *Фонология, Морфонология, Морфология*, Москва, Изд-во МГУ.

Бабырэ, Н. М., 1992, *Фонетический и фонологический статус сложных гласных звуковых комплексов германских и романских языков*, Кишинёв, МолдГУ.

Богородицкий, В. А., 1953, *Введение в изучение современных романских и германских языков*, Москва, Издательство литературы на иностранных языках.

BDD-V4237 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:29 UTC)

Зиндер, Л. Р., 1956, «Гласные корейского языка», в сб. *Советское востоковедение*, №3, с. 91–103.
Матусевич, М. И., 1976, *Современный русский язык. Фонетика*, Москва, Просвещение.
Поливанов, Е. Д., 1991, *Труды по восточному и общему языкознанию*, Москва, Наука.
Реформатский А. А., 2005, *Введение в языковедение*, Москва, Аспект Пресс.
Скалозуб, Л. Г., 1963, *Палатограммы и рентгенограммы согласных фонем русского литературного языка*, Киев, Изд-во КГУ.
Смирницкий, А. И., 1962, *Сравнительная фонетика новогерманских языков*, Москва, Изд-во МГУ.
Щерба, Л. В., 1974, *Преподавание иностранных языков в средней школе. Общие вопросы методики*, Москва, Высшая школа.
Щерба, Л. В., 2004, *Языковая система и речевая деятельность*, Москва, УРСС.

Alexei CHIRDEACHIN
Universitatea Liberă Internaţională din Moldova, Chişinău, Republica Moldova

Nicanor BABÂRĂ
Universitatea de Stat din Comrat, Republica Moldova

BDD-V4237 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:29 UTC)